

DOI <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2021-67-71>

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СЕРТИФІКАЦІЙНИХ ОЦІНЮВАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА В РЕСПУБЛІЦІ КАЗАХСТАН В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Світлана Науменко, к.пед.н., ст.наук.сп.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Метою дослідження є висвітлення особливостей реалізації сертифікаційних оцінювань здобувачів загальної середньої освіти (випускних іспитів по завершенню базової та повної загальної середньої освіти та вступних іспитів у заклади вищої освіти) в Україні та в Республіці Казахстан у 2020 і 2021 рр. в умовах пандемії COVID-19.

Виявлено, що у 2020 і 2021 рр. пандемія COVID-19 та введені через неї карантинні обмеження вплинули на реалізацію сертифікаційних оцінювань здобувачів освіти різних рівнів у країнах світу. Основними тенденціями 2019/2020 навчального року стала відміна випускних іспитів на рівні базової середньої освіти та проведення іспитів по завершенню повної загальної середньої освіти, які є вступними іспитами у заклади вищої освіти, у пізніші терміни та з посиленими заходами санітарної безпеки (Naumenko, 2020: 49). Зокрема, у 2020 р. в Україні здобувачі початкової, базової та повної загальної середньої освіти (4, 9 та 11-го класів) на законодавчому рівні були звільнені від обов'язкового проходження державної підсумкової атестації, зокрема, й у формі зовнішнього незалежного оцінювання (Закон України, 2020). При цьому здобувачі повної загальної середньої освіти мали право за власним бажанням складати державну підсумкову атестацію (далі – ДПА) у формі зовнішнього незалежного оцінювання (далі – ЗНО).

Натомість ЗНО залишилось обов'язковою умовою вступу до закладів вищої освіти як єдиний об'єктивний інструмент оцінювання результатів навчання та механізм прозорого конкурсу до закладів вищої освіти. Скасування ЗНО, згідно із заявою МОН України, створює значні корупційні ризики під час вступу до закладу вищої освіти і тому є неприпустимим (MON hotove, 2020). Проведення ЗНО у дистанційному (онлайн) форматі є перспективним, проте, на думку МОН України, нині передчасним, оскільки відсутні відповідні технічні умови для його проведення. Адже такий формат потребує запровадження низки заходів, пов'язаних із забезпеченням неупередженості й об'єктивності результатів ЗНО, ідентифікацією учасників та протидією списуванню й іншим проявам недоброчесності (Provesty ZNO, 2020).

У 2020 р. через пандемію COVID-19 іспити ЗНО в Україні проводилися у пізніші терміни (їх початок було перенесено більш ніж на місяць). Так, у 2019 р. ЗНО проводилося з 21 травня по 11 червня, у 2020 р. – з 25 червня по 17 липня.

З'ясовано, що у 2020 р. в Україні певних змін зазнало пробне ЗНО. Воно проводилося у дистанційному форматі. Тобто, здобувачі освіти заходили у свій кабінет учасника пробного ЗНО, розміщеного на сайті відповідного регіонального центру оцінювання якості освіти, завантажували тестовий зошит і бланк відповідей з обраного предмету (обраних предметів), виконували завдання тестового зошита та вносили результати у «Сервіс визначення результатів», а потім через певний час отримували свої результати за тестування (іспит) (Naumenko, 2020: 46).

Виявлено, що у 2021 р. в Україні, як і в 2020 р., через пандемію COVID-19 було скасовано проведення ДПА для учнів 4, 9 та 11-го класів (Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy, 2021). ЗНО планують провести з 21 травня по 15 червня (Novatsii, n.d.). Також у 2021 р., як і в 2020 р., відбулися певні зміни у проведенні пробного ЗНО в Україні. Проте у 2021 р., на відміну від 2020 р., воно проводилося в очному (офлайн) форматі, але кожен учасник (учасниця) могли обрати і скласти лише один предмет (Zapytannia, n.d.). Також кожен учасник (учасниця) пробного ЗНО могли додатково завантажити тестові зошити з усіх навчальних предметів із переліку предметів ЗНО-2021 та пройти тестування вдома. Через карантинні обмеження було перенесено дату пробного ЗНО в м. Києві та Чернігівській і Миколаївській областях.

З'ясовано, що у 2020 р. в Республіці Казахстан, як і в Україні, були відмінені шкільні випускні іспити (державна підсумкова атестація) для здобувачів освіти II та III ступенів (9 і 11 (12-го) класів) (підсумкова атестація здійснювалася на основі річних оцінок) та перенесено на пізніший термін проведення державних випускних іспитів – Єдиного національного тестування (далі – ЄНТ), яке зараховується як вступні іспити у заклади вищої освіти: у 2019 р. ЄНТ проводилося з 20 по 30 червня, у 2020 р. – з 21 червня по 05 липня (Edinoe nacional'noe testirovanie, 2020). Також у 2020 р. в Республіці Казахстан, як і в Україні, було змінено формат пробного тестування ЄНТ. Воно проводилося в режимі онлайн. Тобто, здобувачі освіти відразу після тестування отримували свої результати за тест та бачили правильно чи не правильно вони відповіли на кожне завдання тесту і правильні відповіді.

У 2021 р. в Республіці Казахстан не планують відмінити підсумкову атестацію випускників 9 і 11 (12-го) класів. Вона пройде у звичному (очному) форматі (три іспити для випускників 9-го класу та чотири – для 11 (12-го) класу) та у звичний термін (в кінці травня – на початку червня). Натомість відбудуться суттєві зміни в організації і проведенні ЄНТ. У 2021 р. воно буде проводитися в електронному форматі (не онлайн) (Urpankueva, 2021). При цьому на його складання відводиться три місяці (з квітня по червень) та не має графіку проведення іспитів. Тобто, випускники 11 (12-го) класу складатимуть ЄНТ невеликими групами в спеціалізованих центрах тестування за допомогою комп'ютера. При цьому дату, час і місце проведення ЄНТ кожен учасник (учасниця) обирає самостійно під час подання електронної заяви для участі в тестуванні, що здійснюється на сайті Національного центру тестування Міністерства освіти і науки Республіки Казахстан. В центрах тестування зв'язок з регіональними центрами буде проводитися за допомогою закритого VPN-каналу, в який неможливо «врізатися» ззовні. На комп'ютерах будуть відсутні роз'єми для флеш-карт та USB. Ідентифікацію тестовані проходять за допомогою технології Face-ID і над кожним тестованим розташовуватиметься камера спостереження. Тобто, ЄНТ буде проводитися за принципом «один тестований – один комп'ютер – одна камера». При цьому здобувач освіти матиме дві безкоштовні спроби скласти тестування.

Зроблено висновок, що у 2020 і 2021 рр. пандемія COVID-19 та карантинні обмеження, які були введені через неї, вплинули на технології

та методології проведення сертифікаційних оцінювань здобувачів загальної середньої освіти в Україні та в Республіці Казахстан. При цьому в Україні у 2020–2021 рр. та в Республіці Казахстан у 2020 р. було відмінено проведення випускних іспитів (державної підсумкової атестації) для здобувачів базової та повної загальної середньої освіти, але не відмінено проведення іспитів, які зараховуються як вступні іспити у заклади вищої освіти (ЗНО в Україні та ЄНТ в Республіці Казахстан). Натомість в Республіці Казахстан у 2021 р. планується проведення випускних іспитів не лише по завершенню повної загальної середньої освіти, а й по завершенню базової середньої освіти. Проте відбудуться вони чи ні – залежатиме від епідеміологічної ситуації в країні.

Цікавим з точки зору удосконалення української моделі ЗНО є досвід Республіки Казахстан, де у 2021 р. ЄНТ буде проводитися в електронному форматі (не онлайн). Звичайно, відразу перевести в електронний формат 13 предметів, з яких складають ЗНО в Україні, дуже важко, але спочатку можна це зробити або з іспитами з обов'язкових предметів, або, навпаки, з іспитами з предметів на вибір, де кількість учасників тестування набагато менше ніж під час складання іспитів ЗНО з обов'язкових предметів.

Ключові слова: сертифікаційне оцінювання; базова середня освіта; повна загальна середня освіта; здобувачі освіти; іспити; пандемія COVID-19.

Література

1. Naumenko, S. O. (2020). Vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid realizatsii sertyfikatsiinoho otsiniuvannya zdobuvachiv serednoi osvity v umovakh pandemii COVID-19 [Domestic and foreign experience in the implementation of certification assessment of applicants for secondary education in the context of the pandemic COVID-19]. Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Conference «Science and Practice: Implementation to Modern Society». Manchester, Great Britain : Peal Press Ltd., 44-53. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/704566/>. (in Ukrainian).
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань завершення 2019/2020 навчального року» (2020) [The law of Ukraine «About the amendments in certain laws of Ukraine as to some issues

- of completion of the 2019/2020 academic year»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/725-20#Text>. (in Ukrainian).
3. MON hotove provesty ZNO u bezpechnykh umovakh, yoho skasuvannia ye neprypustymym i mozhe stvoryty koruptsiini ryzyky pid chas vstupu – zaiava MON. (2020). [The Ministry of Education and Science is ready to conduct external assesment in the safe conditions, its abolition is unacceptable and may create corruption risks during accession – the statement of the Ministry of Education and Science]. Ministry of Education and Science of Ukraine : website. Retrieved from <https://bit.ly/332FVQM>. (in Ukrainian).
 4. Provesty ZNO na stadiony nemozhlyvo, – MON. (2020). [It is impossible to conduct external assesment at the stadium, – the Ministry of Education and Science]. Osvita.ua : website. Retrieved from <https://osvita.ua/test/73240/>. (in Ukrainian).
 5. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Pro zvilnennia vid prokhozhenia derzhavnoi pidsumkovoї atestatsii uchniv, yaki zavershuyut zdobuttia pochatkovoї ta bazovoї zahalnoї serednoї osvity, u 2020/2021 navchalnomu rotsi» (2021) [The order of the Ministry of Education and Science of Ukraine «On exemption from passing the state final certification of students who are completing primary and basic general secondary education in the 2020/2021 academic year»]. Retrieved from <https://bit.ly/3xEVTP8>. (in Ukrainian).
 6. Novatsii, hrafik, predmety. ZNO/DPA-2021. (n. d.). [Innovations, schedule, subjects. independent external assesment/State final examination]. Ukrainian Center for Educational Quality Assessment : website. Retrieved from <https://testportal.gov.ua/novatsiyi-grafik-predmety/>. (in Ukrainian).
 7. Zapytannia. (n. d.). [Questions]. Kyiv Regional Center for Educational Quality Assessment : website. Retrieved from <https://kyivtest.org.ua/zapytannya/>. (in Ukrainian).
 8. Edinoe natsional'noe testirovanie nachnetsya 21 iyunya. (2020). [Unified national testing will begin on June 21]. BILIMDI EL. Educated country. Republican educational social and political newspaper : website. Retrieved from <https://bilimdinews.kz/?p=109641>. (in Russian).
 9. Urankaeva Zh. (2021). Revolyucziya v provedenii ENT v Kazakhstane: chto izmenitsya s 2021 goda [Revolution in conducting The unified national testing in Kazakhstan: what will change from 2021]. Sputnik Kazakhstan/Kazakh : website. Retrieved from <https://ru.sputnik.kz/education/20210126/16130587/ent-kazakhstan.html>. (in Russian).